

HOLLANDSE HIGH-END

VAN MEDEVOORT CA470

€ 3.490,- www.vanmedevoortaudio.nl

VAN MEDEVOORT PA472

€ 4.990,- www.vanmedevoortaudio.nl

VAN MEDEVOORT PA471

€ 3.490,- www.vanmedevoortaudio.nl

In de luisterruimte staan een Van Medevoort voor- en eindversterker uit de 400-serie. Zoals gebruikelijk werden die even neergezet en aangesloten op een luidsprekersetje dat voorhanden is. Maar, als het dan al potentie toont, dan kun je all-out gaan en een set bouwen die een zeer hoog niveau heeft.

Ruud Jonker

In deze wereld is feitelijk een overproductie van goederen. Via ketens als de Action, Blokker, Zeeman, Big Bazar en het internet vinden deze producten een weg. Het heeft te maken met een economisch model. Productie betekent inkomen en werk voor mensen. Ook in de hifi is dat model herkenbaar. Er zijn te veel luidsprekers, te veel kabels en te veel versterkers. Een strategie is om elk halfjaar met nieuwe modellen te komen. Met zogenaamde verbeteringen, waardoor de consument weer hapt. Je houdt als bedrijf dan je inkomen en het werk op peil. Een ander model heeft te maken met vernieuwing als het echt zinvol is en het lang(er) vasthouden aan bestaande producten. Je ziet dat wat vaker bij kleinere producenten, die nog vanuit bevoegenheid met geluid opereren. De

grotere, door aandeelhouders gestuurde, audio-bedrijven melken alleen de merknamen uit en komen vaak met producten die een korte lifecycle hebben. Tussen deze beide uitersten is er nog een enorme diversiteit aan economische modellen. Een economisch model heeft ook een relatie met duurzaamheid en met kwaliteit. Veel audiobedrijven, die gestuurd worden door aandeelhouders, willen zo laag mogelijke productiekosten.

Technische ontwerpers maken dan een mooi product, maar de commercie gaat daar vervolgens overheen met het rode potlood. Die lagere productiekosten leiden niet altijd tot een lagere prijs voor de consument. Bij veel zogenaamde high-end producten is sprake van een absurde prijsontwikkeling. In vergelijking met vroegere decennia staat de levensduur van veel producten onder druk. Dat komt door de toepassing van kwalitatief mindere componenten, constructies en het ►

toepassen van componenten op de grens van de tolerantie. Het heeft ook te maken met de invloed van software, als onderdeel van de meeste nieuwe audio-apparatuur. Als een apparaat na vijf jaar technisch gezien nog in orde is, dan stopt de fabrikant vaak met software-updates, wordt overgenomen of verdwijnt van de markt. Vaak is de hele omliggende techniek van smartphones, protocollen, besturingsystemen en connecties zodanig veranderd, dat een apparaat niet meer past (en werkt) in de nieuwe omgeving. Dat staat allemaal haaks op wat er gebeurde in vroeger decennia. Veel audio-apparatuur uit het tijdvak tussen 1945-1980 werkt nog dagelijks, probleemloos en is vaak eenvoudig te servicen. De geluidskwaliteit van de betere 'vintage' apparatuur doet in het algemeen niet onder voor wat we vandaag kennen. Maar, de huidige economie is niet gediend met een versterker of cd-speler die dertig jaar probleemloos mee kan gaan. De korte levensduur van veel moderne apparaten heeft te maken met de toepassing van software, maar ook met de toepassing van allerlei complexe technieken. Het wordt toegepast omdat het er is en niet omdat het altijd zinvol is. Al die afstandsbedieningen met apps, fraaie displays, touch-bediening, spraakbediening enzovoorts strelen het ego, maar zijn vaak volledig overbodig, los van het gebruik voor echt moderne apparaten, zoals streamers en servers. Maar, met een Sansui, Pioneer of Marantz versterker uit vervlogen tijden, met van die super degelijke schakelaars en draairegelaars, kun je al decennialang naar muziek luisteren.

VAN MEDEVOORT

Het economisch model van Van Medevoort heeft te maken met kwaliteit, duurzaamheid, geen stortvloed van steeds nieuwe modellen en een verbazingwekkende service-bereidheid. De vormgeving is over de jaren heen consistent. Wie een model in huis heeft dat dertig jaar oud is, zal dat nauwelijks als 'ouderwets' beschouwen in vergelijking met de huidige huisstijl. Zelfs de oudste modellen worden nog

steeds ge-serviced. De uitvoering van de apparatuur is redelijk spartaans. Geen toeters en bellen, besturing door onbegrijpelijke apps, complexe software en integrated circuits. Uiteraard zullen sommige technieken toegepast worden in de digitale apparaten, maar altijd omdat ze functioneel zijn en bijdragen aan een gewenste geluidskwaliteit. Hier geen zelfontwikkelde integrated schakelingen die na vijf jaar niet meer beschikbaar zijn. De apparatuur van Van Medevoort is no nonsense en 'form follows function'. Het is ook high-end apparatuur, gaat niet weg voor gooi- & smijtprijzen, maar kenmerkt zich ook niet door absurde prijskaartjes. De prijs die je als fabrikant moet betalen voor het toepassen van zo'n economisch model is dat je niet in de Quote 500 staat. Maar, het moet een goed gevoel geven dat je zoveel trouwe en tevreden klanten hebt die vaak al decennialang genieten van deze fraaie producten.

VM CA470

In de luisterruimte staan de nieuwe CA470 voorversterker en PA472 eindversterker uit de zogenaamde 400-series. Van Medevoort Audio leverde ook een aantal Silver Cables. Daarnaast de nieuwe RA4 Resonance Absorbers. De essentie daarvan is dat ze de energie van de resonanties lineair dempen over

de hele audioband. Er is daarom geen kleuring, zoals vaak aanwezig met andere voeten, schijven, kegels en stukjes hout. De voorversterker is echt no nonsense. Met een volumeregelaar en zes lijningangen moet je het doen. Gelukkig een gewone afstandsbediening en geen 'app'. De afstandsbediening biedt de volumeregeling, de keuze van de ingangen, mute en standby. De voorversterker heeft een DC-uitgang om te koppelen met de eindversterker. Die kan dan, via de afstandsbediening en gelijk met de voorversterker, ook de eindversterker en eventueel andere apparaten in/uit de standbystand zetten. De RC-uitgang van de voorversterker kan de IR functies van de afstandsbediening doorkoppelen naar een tuner. De verbindingkabel is een rca (cinch) kabel. Met een klein risico, waarvoor in de user manual wordt gewaarschuwd, dat een handige neef die kabel in een audio-aansluiting plugt. De CA470 is geen voorversterker met filters, toonregelingen, balans en andere features. Die heb je ook helemaal niet nodig. Voorversterkers met al die uitgebreide instelmogelijkheden worden doorgaans gebruikt om allerlei problemen met luidsprekers, kabels, plaatsing en de akoestiek op te lossen. Maar, je moet het probleem bij de oorzaak aanpakken. Ja, zeggen de muzikliefhebbers, maar 'de instelmogelijkheden worden ook

gebruikt om een 'slechte' opname te corrigeren'. Zulke opnames kun je beter weggooien. Maar, als je dan wilt corrigeren dan hebben de meeste voorversterkers helaas niet de kantelpunten en instelbare centerfrequenties waar precies die problemen in de opname zitten. De CA470 heeft zoveel ontwerpfeatures, dat die niet allemaal binnen de redactionele ruimte passen. Hier dus de highlights, maar de website geeft uitgebreide informatie. Opvallend is de zeer degelijke bouw. De schakelingen zijn discreet opgebouwd en staan in klasse-A. De halfgeleiders zijn snelle typen voor een grote bandbreedte. De open-lus bandbreedte is tot ver boven het hoorbare bereik. Er zijn aparte voedingen voor elk kanaal en voor de logic en relais. De genoemde technieken zorgen voor het ontbreken van cross-over vervorming en het ontbreken van fase-issues. Vertaald naar de hoorbare resultaten betekent dit een zeer ruimtelijk beeld met een goede focussering, rust en het uitblijven van luistermoeheid. De voorversterker heeft een symmetrische ingang en een symmetrische uitgang, naast de vijf RCA-ingangen, twee RCA-uitgangen en een tape-uitgang.

VM PA472

De PA472 is de stereo-eindversterker en de PA471 is de mono-uitvoering. De PA472 zet twee keer 250 Watt (muziek) uitgangsvermogen op de teller en voor de PA471 is dat meer dan 450 Watt. De PA472 is een echte dual-mono en heeft voor elke versterkerhelft een eigen trafo, capaciteiten en gelijkrichting. Deze eindversterker is echt gebalanceerd. Er zijn dus per kanaal twee eindversterkers. Een voor de positieve signaal helft en een voor de negatieve. Het voordeel van een balanced versterker en de bijbehorende gebalanceerde aansluiting (hier met XLR-kabels) is dat storingen worden onderdrukt en dat er minder kans is op aardlussen. Vooral als in het meest ideale geval transformatoren worden toegepast. Aardlussen, (die brom veroorzaken) vormen een ingewikkelde materie, maar in een ideaal opgezette gebalanceerde verbinding zijn er geen aardlussen. Dat komt omdat het signaal niet gerefereerd wordt aan de grond (groundwire), maar bestaat uit het verschil tussen de twee helften (plus en min) van de gebalanceerde connectie. Er kan wel een groundloop ontstaan, maar ruis en lekstromen hebben

dan geen effect op het signaal. Een gebalanceerde verbinding klinkt altijd beter. Maar, het feit dat een audio-apparaat voorzien is van xlr-aansluitingen wil niet zeggen dat het altijd gaat om een gebalanceerde architectuur. Bij goedkope apparaten is er gewoon sprake van een asymmetrische situatie. Je kunt dan een xlr-kabel gebruiken, maar dat maakt dan geen verschil met een rca-kabeltje. Omschakelen tussen de rca-ingang en de balanced ingangen gaat door twee interne schakelaars. Uw dealer VMA kan dat eventueel instellen. De versterker is opgebouwd uit discrete componenten, dus er zijn geen IC's in de versterkerschakelingen. De PA472 (en PA471) zijn klasse-A versterkers. Maar, ze kennen een van het muzieksignaal afhankelijke of dynamische ruststroom-regeling. Als het signaal laag is, dan is de ruststroom laag. Als het muzieksignaal sterker wordt, dan loopt de ruststroom op en komen de eindtrappen 'verder' in klasse-A te staan. Het principe is al langer bekend. Bij Krell noemen ze dat 'plateau-bias'. Het voordeel is dat de versterker voor elk muzieksignaal in klasse-A werkt, dat de transistoren niet continue volledig in klasse-A staan (met de daarbij behorende slijtage, warmte-ontwikkeling en energiegebruik) en dat er dus ook geen cross-over vervorming is. De stuurtrappen van de eindversterker werken gewoon permanent in een klasse-A instelling. Heel belangrijk is dat er een volledige isolatie is tussen de ingang en uitgang van de versterker. Het ingangscircuit wordt daardoor niet gemoduleerd door de tegen-EMK van de luidspreker, die niet-lineair is. Dat betekent ook dat de prestaties van de versterker onafhankelijk zijn van de aangesloten luidsprekers. Ook de dempingsfactor van 1500 is onafhankelijk van de frequentie. Van Medevoort versterkers hebben ook een unieke collectoruitgang. De meeste andere transistorschakelingen tappen ►

het signaal af van de emitter. Het voordeel van de collector-oplossing is dat stroom en spanning in fase zijn. Ad van Medevoort vatte die hele techniek, met nog meer hier niet beschreven slimme oplossingen samen in de zin van dat er veel versterkers zijn waar slechts een enkel probleem uit de wereld is geholpen. Maar in de versterkers van Van Medevoort zijn meerdere technieken toegepast die veel issues oplossen. Daarmee zijn de versterkers universeel bruikbaar. Misschien uitgezonderd van een enkele grote Bowers & Wilkins of Magico, die prijs stellen op enorme

hoeveelheden stroom om een beetje tot leven te kunnen komen. Met 4x PA471 of de vM PAQ eindversterkers is ook dit probleem opgelost.

LUISTEREN

De aangeleverde apparatuur kwam hier nieuw uit de doos. De gemiddelde audiofiel zal dan in de 'inspeelmode' raken. Ondergetekende staat daar, los van phono cartridges en luidsprekers, zeer sceptisch tegenover. Dat neemt niet weg dat nieuwe en ook langdurig niet gebruikte apparaten altijd even in een normale operationele conditie moeten komen. Dus op bedrijfstemperatuur komen en wellicht de condensatoren enigszins (opnieuw) formeren. Condensatoren bouwen hun diëlektricum op als ze onder spanning staan. Ze bouwen daarmee hun capaciteit (opnieuw) op en de versterker krijgt dan de bedoelde voedingsspanning. Wie dat 'inspelen' noemt

krijgt de zegen. Om te luisteren werden twee setjes opgebouwd en zeer nauwkeurig 'getuned'. Op zo'n moment komen alle dirty tricks uit de kast om een zo optimaal mogelijk geluid te krijgen. Afkomstig van grote leermeesters als Ken Ishiwata, Karl Heinz Fink en anderen uit de industrie die bereid waren om geheimen met uw auteur te delen. Het is zeer belangrijk dat de elementaire match tussen een versterker, de kabels en de luidsprekers klopt. Zo niet, dan kun je doormodderen tot je een ons weegt. Vervolgens komt de plaatsing en de akoestiek. De bron is in eerste instantie niet belangrijk. Als de kern van het systeem in orde is, dan hoor je elke aangesloten bron altijd in de meest optimale conditie. Maar, het loont dan om op te schalen van mp3 naar, als ultieme eindbestemming, een mastertape op een open reel studio machine. Maar, als het allemaal lukt voltrekt zich weer dat wonder. Een van de belangrijkste aspecten van een realistische en geloofwaardige weergave is dat het systeem zo'n volledig vrije en immersive stage neerzet. Vijf meter breed, vier meter diep en vaak ook met hoogteverschillen. Echt een 3D-illusie, helemaal vrij van de luidsprekers. Aanvankelijk klonk het systeem met iets van warmte. Maar na een nacht en een dag gespeeld te hebben trok het geluidsbeeld in de richting van een neutraler geluid. Ook de weergave van het laag ontwikkelde zich verder. Uiteindelijk was het geluid stabiel.

KLANKRIJKDOM

Er is al eens eerder aangegeven dat het ontwerpen van een echt goede voorversterker kennelijk lastig is. De CA470 is echter volledig in staat om met de PA472, maar ook met enkele andere beluisterde solid state eindversterkers, zeer goede resultaten neer te zetten. Tussen al die verschillende eindversterkers zijn kleine verschillen waar te nemen. Soms is de stage extreem breed en wat minder diep en met een andere versterker dieper en iets minder breed. Uiteraard verschillen opnames ook met betrekking tot de omvang van de stage. Een werkelijk fenomenale stage, met diepte en geluid ver buiten de luidsprekers, is waar te nemen op *limini* van Bongeziwe Mabandla (www.blackmajor.co.za). De vM-set klinkt neutraal, maar kenmerkt zich wel door een harmonisch rijker geluid. Sommige eindversterkers klinken dan weer iets slanker, maar kunnen wel de klankrijkdom uit de opname goed weergeven. De vM-set is kampioen in het weergeven van klankrijkdom. De 20-ste eeuwse jazz improvisaties op *Coming Yesterday* van Martial Solal (Challengerecords CR73516) laten bij uitstek zo'n diepe

en rijke vleugelklank horen. Mooier kun je het niet krijgen. Dat geldt ook voor de vleugel in *Monologue For Sugar Cane And Sweetie Pie* (Blue Interlude, Wynton Marsalis Septet, CBS 471635 2). De sublieme ruimtelijkheid, diepe harmonisch rijke klank en de uitermate goede weergave van de hogere frequenties, zijnde de 'upper ambience' in een opname, die de akoestische omgeving en boven-harmonischen zo fraai voor het voetlicht kunnen brengen, komen spectaculair tot leven op *Canto Interno* (trptk TTK 0072) en *Stolen Pearls* (Oysterduo, Schwartz & Fedorova, Channel Classics CCS43121). Het hoog is ook nog een keer fraai gedetailleerd en kan erg subtiel opereren. Die eigenschappen maken dat de set rondom de vM-elektronica vaak zeer realistisch kan klinken. Realisme is ook een eigenschap waar een opname een aandeel in heeft. Wie materiaal draait van Wende Snijders (*Chante! en No.9*), weet hoe realistisch, dynamisch en snel deze kunnen klinken. De weergave van het laag is zeer goed. Het kan, afhankelijk van de opname, zeer strak en snel klinken. Voorbeelden zijn *Find The Way* (Parks / Street / Hart, ECM 2489)

en *Open Country* (Paul Berner, www.baileo.nl). De meeste versterkers bieden een goede laagweergave. Het gaat vaak mis op het moment dat het signaal de luidsprekerkabel induikt. Kabels, de luidspreker zelf, de akoestiek en de plaatsing maken dat het laag uit balans klinkt, staat te knallen, zompig en diffuus is of volledig ongedefinieerd is. Er wordt wel gezegd dat de opbouw van een goed systeem begint met het laag. Ten slotte is deze set dynamisch en kan, afhankelijk van de opname, een enorme drive neerzetten.

EPILOOG

Van Medevoort Audio is een Hollands bedrijf. Er zijn dus korte lijnen met de detaillist, VMA en de consument. Dat is voor de serviceverlening een voordeel. De apparatuur is zeer degelijk gebouwd, no nonsense en gaat met betrekking tot de vormgeving, de technische opbouw en door het ontbreken van elk jaar nieuwe modellen, zeer lang mee. Zelfs het oudste apparaat kan nog ge-serviced worden. De functionaliteit is spartaans, maar om naar muziek te luisteren heb je de toeters en bellen absoluut niet nodig. Vanuit het oogpunt van duurzaamheid, levensduur, service en een verantwoord gebruik van grondstoffen is de apparatuur van vM dus een goede optie. Essentieel is dat deze apparatuur aantrekkelijk is om naar te luisteren. Het heeft een soort geluid dat aanstekelijk werkt, zonder dat belangrijke eigenschappen het onderspit delven. Uiteindelijk is de eindversterker een volledig klasse-A apparaat en dat concept is verantwoordelijk voor het gemak van de weergave en de fraaie, vanuit de opname doorgegeven, rendering van de klank. Dus snel naar de winkel en voorlopig dertig jaar zonder zorgen naar muziek luisteren. ◀